

Med sjuka ögon till rissmörjerskan i Rättvik

Olans Margit berättar om vådlig färd på Siljan

Det skockar sig av folk kring Olans Margit på avd. 8 på Mora lasarett. Det är patienter, biträden och besökare, som lyssnar när Olans Margit berättar från gamla tider. En av besökarna ber henne sjunga, och Margit är inte nödbedd. Med en sällsynt klar stämma sjunger den 90-åriga Olans Margit från Kulåra en c:a 20 verser lång visa utan att staka sig eller bli distraherad av biträden, som kommer med kaffevagnen eller medicinbrickan. Men sedan börjar hon berätta igen, hela tiden inskjutande orden ”jo, sir du” för att på så sätt verkligen stryka under att så var det.

”Jo, sir du! Jag var på femte året. Och då blev jag så sjuk i ögonen, det gjorde så ont, och jag höll på att bli blind. Det var väl troligen den dåtida dåliga kosten som var orsak till detta. Nu gällde det för far och mor, Olhans Jöns Olsson och Mås Margit Persdotter att göra allt de kunde för att jag skulle bli hjälpt. Det var inte tal om att söka upp någon doktor. Den som skulle kunna hjälpa mig var en gammal rissmörjerska i Rättvik. Hon var vida känd för sina undergörande salvor. Man kom från många håll för att få hjälp av henne. Nu insåg far och mor, att hon var enda chansen för mig också. När-maste vägen till Rättvik var över Siljan, och det var ju sommar och fint.

Tidigt en morgon packade vi in oss i roddbåten. Det var en vanlig liten roddbåt, som man hade på den tiden. Far satte sig vid årorna och började ro. Ja, mor var duktig att ro hon också, så hon avlöste far emellanåt. Jag minns inte så mycket av resan dit, det måste ha

Olans Margit.

varit ganska lugnt på sjön då. Framme i Rättvik sökte vi upp rissmörjerskan, jag kommer inte ihåg vad hon hette.* Jag var ju så liten då, sir du, bara på femte året. När vi kom in till rissmörjerskan, sa hon att hon helst inte ville ge någon salva, för det var ju rötmanad. Då hon hade sett på mig, sa hon att det var så av nöden, att hon måste behandla mig på en gång. Därmed blev det. När behandlingen var klar, var det bara för far och mor att betala vad vi var skyldiga — jag minns inte, men jag tror inte det var så dyrt.

Nu skulle hemfärden börja. Vi hade sagt därhemma till mina syskon, att vi skulle vara hemma till kvällen igen. Far satt åter vid årorna. Men nu hade det blåst upp riktigt ordentligt, sir du. Far vågade sig inte ut på Storsiljan i den här lilla roddbåten, utan han sökte sig in på södra sidan av viken, och vi stannade till hos en gammal sollaröbo, som bodde där, för att invänta solnedgången, då det ju brukar lugna sig. I kvällningen tyckte far att vi kunde ge oss iväg igen. Det hade lugnat betydligt, och vi ville ju hem till syskonen, som väntade på oss. Vi kom inte så långt förrän det blåste upp igen, och det stänkte över oss ordentligt i båten. Nu var far tvungen att söka nödhamn, och det blev på Stumsnäs udde. Där fann vi en lada med en liten hötapp i. Jag fick ligga mellan far och mor. Vi fick svepa in oss i fars rock, och jag somnade genast.

Red. anm. * Ivares Britta i Rovgårde i Rättvik.

Redan klockan 5 nästa morgon fortsatte vi hemåt från Stumsnäs, och nu var det spegelblankt. Så kan det ändra sig på Siljan, sir du. Nu gick det lätt att ro, och redan klockan 8 var vi hemma i Kulåra. När vi rodde i land kom syskonen Anna, Olle och Karin springande till stranden, och de grät av glädje. De trodde ju att Siljan tagit oss.

Efter en veckas behandling med salvan jag fått av rissmörjerskan i Rättvik var mina ögon bra. Det är först på ålderns dar, som mina ögon blivit sämre igen, och det är ju inte att undra på — och då får man ju vara tacksam — sir du!”

G.S.